

**КІРОВОГРАДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Кафедра соціальної педагогіки та психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о.завідувача кафедри
професор Омеляненко С.В.

С. Омеляненко

(Протокол №1 від «31» серпня 2016 року)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

Спеціальність **014 Середня освіта (Хімія)**

Освітньо-професійна програма **Середня освіта (Хімія та Біологія)**

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

(назва рівня вищої освіти)

факультет **природничо-географічний**

форма навчання **денна , заочна**

(денна, заочна)

2016-2017 навчальний рік

Робоча програма Психологія для студентів I курсу
(назва навчальної дисципліни)
за ОПІ Середня освіта (Хімія та Біологія)

Розробники:

кандидат педагогічних наук, доцент Уличний Ігор Любомирович
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальної педагогіки та психології Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Протокол від «31 » серпня 2016 року №1

В.о. завідувача кафедри
соціальної педагогіки та психології

С. Омелянко
(підпис)

Омельяненко С.В.
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання*
Кількість кредитів ЄКТС – 6	Галузь знань <u>0401 Природничі науки</u>	Нормативна	
Модулів – 4	Напрями підготовки: <u>6.040104 Географія*</u> , <u>6.040102 Біологія*</u> , <u>6.040101 Хімія*</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів - 5		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання з основ психологічних наук		Семестр	
Загальна кількість годин – 180		1,2-й	1.2-й
		Вид контролю:	
		Залік, екзамен	Залік, екзамен
	Лекції		
	40 год.	8 год.	
	Практичні, семінарські:		
	32 год.	12 год.	
	Лабораторні:		
	- год.	- год.	
	Самостійна робота:		
	84 год.	159 год.	
	Індивідуальні завдання:		
	12 год.	год.	
	Консультації:		
	24 год.	7 год.	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: 5	Освітньо-професійний рівень: бакалавр		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 40/60

для заочної форми навчання – 11/89

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення курсу «Психологія» є формування у студентів системи знань про психологічні особливості людини як об'єкта педагогічної та суб'єкта учбової діяльності, розуміння ними складного психічного і духовного життя дитини, самовдосконалення і самовиховання майбутніх учителів як фахівців-професіоналів.

Завданнями курсу є:

- формувати у студентів уявлення про природу суб'єктивної реальності людини, про структуру особистості, умови функціонування і розвитку психічних процесів;
- сприяти набуванню знань майбутніх педагогів про умови і механізми розвитку дитини на різних етапах онтогенезу, про особливості створення спеціальних умов для розвитку школярів, про організацію навчально-виховного процесу з урахуванням специфіки вікового розвитку учнів;
- формувати знання про фундаментальні психологічні структури, про становлення особистості в її діяльнісних, суспільних і свідомих вимірах;
- формувати уміння у майбутнього педагога проводити психологічні дослідження психічних процесів, визначати рівень розвитку особистості дитини на кожному віковому етапі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- предмет, завдання, методи психологічної науки;
- закономірності перебігу пізнавальних, емоційних, вольових психічних процесів;
- класифікації психічних явищ, особливості та властивості психічних функцій;
- психологічні особливості спілкування, міжособистісних взаємин, основи конфліктології;
- основні теорії психічного розвитку дитини;
- закономірності психічного розвитку людини від народження до періоду юності, а також особливості психічного розвитку дорослої людини;
- психологічні закономірності навчання, виховання зростаючої особистості;
- психологічні особливості педагогічної діяльності учителя.

вміти:

- застосовувати психологічні методи для вивчення психологічних особливостей людини: спостереження, психодіагностичні методи;
- самостійно опанувати психологічну літературу з тем курсу;
- пояснювати різноманітні явища у психічній реальності людини;
- аналізувати ситуацію розвитку та особливості психічного розвитку дітей у різні періоди дошкільного і шкільного життя;
- виявляти причинно-наслідкові зв'язки між поведінковими виявами школярів та особливостями соціокультурного середовища, що їх оточує;

– застосовувати методи і методики для дослідження психічних особливостей людини; застосовувати знання з психологічних основ навчання і виховання у роботі зі школярами.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Пізнавальна функція психіки

Тема 1. Предмет, завдання, методи і структура сучасної психології. Природничо-наукові основи психології

Загальна психологія як наука про закономірності і функціонування психіки як особливої форми життєдіяльності тварин та людини. Фундаментальні проблеми психології: психофізіологічна; психопраксична; психогностична та психосоціальна. Етапи становлення предмету психології як науки. Предмет і завдання сучасної психології. Психіка як предмет психології. Закономірності виникнення, розвитку і прояви психіки, а також психічні процеси, стани та властивості людини як об'єкт психологічної науки. Сучасний стан психологічної науки. Галузі сучасної психології. Міждисциплінарні зв'язки загальної психології з іншими науками. Місце психології в системі наук. Методологічний простір психології. Принципи психології. Методи дослідження загальної психології.

Тема 2 . Проблема і природа психічного

Форми відображення дійсності: фізична, біологічна, психічна. Психіка як функція високоорганізованої матерії. Взаємозв'язок психіки з нервовою системою. Функціональна асиметрія великих півкуль головного мозку. Рефлекс як основна форма взаємодії організму із середовищем. Умовні і безумовні рефлекси. Розвиток психіки у філогенезі: елементарна чутливість, предметно-перцептивний рівень, інтелект. Взаємозв'язок рівня розвитку психіки і форм поведінки тварин. Свідомість як вищий рівень розвитку психіки: зміст і умови виникнення. Відмінності між психікою тварин і свідомістю людини. Структура свідомості. Свідоме і несвідоме. Неусвідомлювані психічні явища: передсвідоме, підсвідоме, надсвідоме. Форми прояву психіки: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості особистості.

Тема 3. Діяльність і психічні процеси

Поняття про діяльність. Предметний характер людської діяльності. Потреби і мотивація діяльності. Єдність свідомості й діяльності. Структура діяльності. Дії та рухи. Керівництво дією та його контроль. Інтеріоризація та екстеріоризація діяльності. Основні види діяльності та їх характеристика. Освоєння діяльності. Формування навичок і основні закономірності вправ. Структура і взаємодія навичок. Виникнення вмінь. Звички.

Тема 4. Відчуття

Поняття про відчуття. Походження відчуття. Значення відчуттів в житті людини. Особливості відчуттів: модальна специфічність, інтенсивність, просторова локалізація, тривалість, емоційний тон. Рефлекторна природа відчуттів. Чуткість та її вимірювання. Якісні характеристики відчуттів. Поняття абсолютного та різницевого порогів відчуттів. Психофізичні закони. Адаптація відчуттів, її види і механізми. Взаємодія відчуттів та сенсibilізація. Контраст відчуттів та його виду. Послідовний образ. Синестезія. Класифікація видів відчуттів. Екстеро-, пропріо- та інтероцептивна чуткість. Протопотичні та епікритичні відчуття.

Тема 5. Сприймання

Розуміння сприймання. Відмінність сприймання від відчуттів. Явища об'єктивації у сприйманні. Фактори, що виявляють інтеграцію відчуттів, цілісні образи сприймання: близькість елементів, які сприймаються один до одного, їх схожість, природне продовження, замкненість, "загальна доля". Сприймання і дії. Рух та його роль у всіх видах сприймання. Цілісність, предметність, обдуманість, константність, вибірковість сприймання. Фігура і фон у сприйманні. Апперцепція та установка у сприйманні. Види сприймання. Сприймання простору, часу, форми об'єктів, рухів і подій.

Тема 6. Пам'ять

Поняття про пам'ять. Роль пам'яті у житті й діяльності людини. Пам'ять і єдність особистості. Об'єктивні та суб'єктивні фактори ефективності пам'яті. Основні параметри оцінки роботи пам'яті: об'єм, тривалість, готовність, стійкість до перешкод. Психофізіологічні механізми пам'яті. Основні процеси пам'яті: запам'ятовування, відтворення, зберігання та забування. Мимовільне і довільне запам'ятовування. Взнавання, мимовільне і довільне відтворення і припам'ятовування. Механізми зберігання інформації в пам'яті. Теорії забування. Боротьба забування. Види пам'яті. Механічна і смислова пам'ять. Довільна і мимовільна пам'ять. Рухова, емоційна, образна і словеснологічна пам'ять. Оперативна і постійна пам'ять. Миттєва, короткочасова та довгочасова пам'ять. Індивідуальні різниці пам'яті у людей. Порушення пам'яті. Розвиток пам'яті. Теорія пам'яті: асоціативна, біхевіористська, гештальтистська, психоаналітична. Пам'ять в когнітивній психології. Діяльнісна теорія пам'яті. Пам'ять в руслі системного підходу в психології

Тема 7. Мислення і мовлення

Поняття про мислення як вищої форми пізнавальної діяльності. Зв'язок мислення з чуттєвим пізнанням. Мислення і мовологічні форми мислення. Мислення як процес рішення задач. Характеристика основних етапів рішення мислительної задачі. Операції мислення: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування, класифікація, систематизація, конкретизація. Види мислення та їх характеристика. Практично дійове, наочно-образне і словесно-

логічне мислення. Теоретичне і практичне мислення. Продуктивне і репродуктивне мислення. Аналітичне та інтуїтивне мислення. Індивідуальні особливості мислительної діяльності людей. Теорії мислення в психології: асоціативна, біхевіористська, гештальтистська, діяльнісна, інформаційно-кібернетична

Мовлення, його значення в житті та діяльності людини. Мовлення як засіб спілкування та узагальнення. Мова і мовлення. Види мовлення. Зовнішнє та внутрішнє мовлення. Мова усна, письмова та афективна, діалогічна й монологічна. Психофізіологічні механізми мовлення. Порушення мовлення. Мовлення як засіб комунікаційного обміну, значення та суть. Розвиток мовлення у дитини. Егоцентрична мова дитини як проміжна форма між внутрішнім і зовнішнім мовленням. Теорії засвоєння мови і розвитку мовлення

Тема 8. Уява

Поняття про уяву. Розрізнення образів фантазії від образів пам'яті і сприйняття. Фантазування як специфічний вид діяльності людини. Функції уяви. Прийоми синтезування фантастичних образів. Види уяви: довільна і мимовільна, репродуктивна і творча. Сновиди, галюцинації та марення як види уяви. Мрії. Уява і творчість. Стадія творчого процесу. Індивідуальні особливості уяви. Два види творчої фантазії: конкретний (образний) і абстрактний (логічний), їх зв'язок з домінуванням у людини лівої або правої півкулі мозку. Теорії уяви.

Змістовий модуль 2. Регулятивна та інструментальна функції психіки

Тема 9. Увага

Явище й визначення уваги. Увага як вибіркова направленість та зосередженість психічної діяльності. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки уваги. Психофізіологічні механізми уваги. Види уваги. Якості уваги: об'єм, стійкість, коливання, переключення, концентрація. Види неуважності. Теорії уваги

Тема 10. Емоції та почуття.

Поняття про емоції. Значення емоції в житті людини. Основні функції емоції. Розрізнення між емоціями людини і тварини. Усвідомлення емоцій. Класифікація емоцій і почуттів. Стенічні і астенічні емоції. Позитивні, негативні та амбівалентні емоції. Емоційні процеси, стани та якості особистості. Класифікація базових емоцій за К. Ізардом. Основні форми емоційних переживань: емоція у вузькому розумінні слова, афект, стрес, настрій, пристрасть. Вищі почуття людини. Види почуттів: інтелектуальні, моральні, естетичні та практичні. Причини і збудники емоцій. Вираження емоцій. Вплив емоцій на пізнавальні процеси і діяльність. Теорії емоцій

Тема 11. Психологія переживань

Психологічний зміст процесу переживання. Переживання і шляхи подолання стресу. Переживання фрустрації. Переживання психологічних конфліктів. Переживання криз та кризових станів. Психічна травма та шляхи її подолання. Горе як процес переживання.

Тема 12. Воля

Загальне поняття про волю. Ознаки волі. Значення волі в житті людини, в організації та регуляції її діяльності. Функції волі. Природа вольової дії. Воля, свідомість і мовлення. Структури вольового акту: виникнення потягу до дії та його зіткнення з перепонами, боротьба мотивів, прийняття рішення та здійснення наміру. Механізм вольового зусилля. Система вольових якостей особистості. Стимуляція волі і проблема формування вольових якостей. Патологія вольової активності, її основні прояви та форми. Теорії волі.

Тема 13. Темперамент

Поняття про темперамент та його типи: холеричний, флегматичний, сангвінічний та меланхолічний. Темперамент та основні якості нервової системи. Тип вищої нервової системи. Історія вчень про темперамент: гуморальні, конституціональні та нейрофізіологічні теорії темпераменту. Зв'язок темпераменту та індивідуального стилю діяльності. Темперамент та особистість. Темперамент, вразливість, емоційність, імпульсивність та тривожність людини. Темперамент і характер. Темперамент та вчинки. Темперамент та здібності людини

Тема 14. Характер

Поняття про характер та його природу. Характер як система найбільш стійких рис особистості, які проявляють себе в різних видах діяльності, спілкуванні та взаємодії людини з оточуючими людьми. Характер і темперамент. Місце характеру в загальній структурі особистості. Риси характеру. Типології характеру за Е.Кречмером, Е.Фромом, К.Леонгардом. Система акцентуованих характерів у підлітків за А.Є.Лічко. Формування характеру у дітей. Проблема перевиховання характеру

Тема 15. Здібності

Поняття про здібності. Різниця між здібностями, знаннями, вміннями та навиками. Природні та набуті здібності. Поняття обдарованості. Загальні та спеціальні здібності. Поняття задатку. Задатки як передумови здібностей. Поняття функціонального органу. Функціональний орган як анатомо-фізіологічна основа людських здібностей, яка складається прижиттєво. Розвиток здібностей. Різноманітність діяльності людини, широчінь та різноманітність сфер її спілкування – важлива умова розвитку її здібностей.

Змістовий модуль 3. (1) Соціально-психологічні аспекти дослідження особистості, спілкування та взаємодії людей

Тема 16. Психологія особистості. Мотивація і особистість

Поняття про особистість. Індивід, особистість, індивідуальність, суб'єкт як характеристики людини. Психологічна специфіка особистості: усталеність, цілісність, активність. Структура особистості. Рушійні сили розвитку особистості: різні психологічні підходи. Самосвідомість особистості: зміст і структура. "Я-концепція" особистості. "Я-образ" як сукупність уявлень особистості про себе. Самооцінка і рівень домагань як центральні характеристики самосвідомості особистості. Механізми та шляхи розвитку самосвідомості. Мотиваційна сфера особистості. Потреби і мотиви. Мотивація. Спрямованість особистості: зміст, види, форми прояву. Умови розвитку мотивації особистості

Тема 17. Соціалізація особистості

Особистість як соціально-психологічний феномен. Поняття про соціалізацію. Механізми соціалізації. Цінності особистості. Сфери, стадії соціалізації. Соціальні ролі. Соціальні установки.

Тема 18. Спілкування

Спілкування як умова формування особистості. Структура спілкування: комунікація, інтеракція, перцепція. Спілкування як обмін вербальною і невербальною інформацією. Спілкування як міжособистісна взаємодія. Взаємодія людей у соціальних групах. Види груп. Групові феномени: конформізм, "зсув ризику", лідерство. Спілкування як сприймання людьми один одного. Ефекти сприймання. Психологічні механізми впливу у процесі спілкування: переконання, психічне зараження, навіювання, наслідування. Умови підвищення ефективності спілкування. Формування атракції.

Тема 19. Психологія малих та великих груп. Взаємостосунки у малих групах.

Поняття групи. Велика і мала групи. Види малих груп. Структура малої групи. Позиція, статус, внутрішня установка і роль. Психологічна сумісність. Соціальні норми та функції. Керівництво та лідерство в групі. Становлення малої групи як колективу. Офіційні та неофіційні відношення в малій групі. Ділові та особисті, раціональні та емоційні відношення. Характер взаємовідношень в залежності від рівня розвитку малої групи. Міжособистісні конфлікти в групі. Ефективність групової діяльності. Особистість в групі. Позитивний та негативний вплив групи на особистість. Самопочуття особистості в групі. Великі групи та масовидні психічні явища.

Змістовий модуль 4 (2). Вікова психологія

Тема 20. Проблема психічного розвитку особистості

Поняття росту та розвитку, їх співвідношення. Кількісні та якісні зміни у психіці на протязі онтогенезу. Проблема генотипічної та середовищної обумовленості розвитку психіки. Теорії психічного розвитку. Еволюційна (біологізаторська) точка зору. Револьюційний (соціологізаторський) підхід. Вірогіднісна (схоластична) теорія. Функціональна точка зору. Культурно-історична теорія розвитку вищих психічних функцій Л.С.Виготського. Проблема взаємозв'язку розвитку з навчанням та вихованням. Вирішення цього питання представниками різних підходів. Джерела, умови та рушійні сили психічного розвитку. Закони розвитку психіки та особистості дитини. Поняття "зона найближчого розвитку". Сензитивні періоди у психічному розвитку.

Дві точки зору на процес розвитку: безперервна та дискретна. Стадіальність розвитку. Приклади періодизацій, які базуються на зовнішніх ознаках розвитку. Періодизації на основі одної ознаки дитячого розвитку (П.П.Блонський, З.Фрейд, М.Ф.Поліцин та ін.). Періодизація психічного розвитку, розроблена Л.С.Виготським. Поняття соціальної ситуації розвитку. Новоутворення як основний критерій стадіальності розвитку. Поняття ведучої діяльності. Критичні та літичні періоди розвитку. Періодизація інтелектуального розвитку дитини Ж.Піаже. Роботи А.Валлона, Ш.Бюлер. Психосоціальні кризи розвитку особистості за Е.Еріксоном. Виділення епох та періодів у дитячому розвитку Д.Б.Ельконіним.

Тема 21. Психологія дошкільного дитинства

Психологічна характеристика ігрової діяльності. Розвиток знакової функції у грі. Поява рольової гри, її основні характеристики: сюжет та зміст, ролі. Розвиток гри у дошкільному віці. Значення гри для психічного розвитку дошкільника. Розвиток малювання. Конструювання та його типи. Елементи учбової діяльності дошкільника. Етапи виникнення та розвитку трудових дій. Сенсорний та інтелектуальний розвиток дитини 3-7 років. Розвиток перцептивних дій та формування сенсорних еталонів. Розвиток уваги дошкільника. Формування довільного та опосередкованого запам'ятовування. Розвиток наочно-дійового та наочно-образного мислення, поява елементів логічного мислення. Формування понять. Розвиток уяви дошкільника та її функції у житті дитини. Зміни в особистості: засвоєння моральних норм, розвиток мотиваційної сфери, формування довільності, тощо. Основні новоутворення дошкільного віку.

Тема 22. Психологія молодшого школяра

Загальна характеристика вікових особливостей дитини 6-7 років. Криза 7-ми років: її прояви та можливості подолання. Проблеми початкового періоду навчання дитини у школі: необхідність змін режиму дня, відносин з оточуючими людьми, системи обов'язків та прав. Адаптація дитини до школи

та проблема вирівнювання. Робота з дітьми, які мають труднощі з початку навчання. Учбова діяльність як ведучий вид діяльності у молодшому шкільному віці. Давидов В.В., Максименко С.Д., Матюшкіна О.М. про структуру УД та її своєрідність в молодшому шкільному віці. Трудова діяльність. Особливості спілкування з однолітками та дорослими у молодшому шкільному віці. Зміни, що відбуваються у пізнавальних процесах молодшого школяра (увага, сприймання, пам'ять). Молодший шкільний вік як найважливіший в інтелектуальному розвитку дітей. Основні напрямки особистісного розвитку дітей 7-11 років. Розвиток емоційно-вольової сфери. Поява рефлексії. Новоутворення молодшого шкільного віку.

Тема 23. Психологія підлітка

Соціальна ситуація розвитку підлітка. Розуміння “перехідності” періоду різними авторами (З. Фрейд, Ст.Холл, Л.С.Виготський, М.Мід, Р.Бенедікт, К.Левін та ін.). Гормональні, морфологічні зміни та розвиток репродуктивної системи як основа психічного розвитку підлітка. Психосексуальний розвиток та пов'язані з цим проблеми (акселерація, дуалізм кохання та сексу, формування статевої установки і поведінки, реконструкція тілесного образу Я, тощо). Почуття дорослості та напрямки його реалізації у підлітковому віці. Особливості розвитку сприймання, уваги та уваги людини у цей віковий період. Зміни, що відбуваються у пам'яті, мисленні та мовленні учнів середніх класів. Розвиток самосвідомості – центральний психічний процес перехідного віку та пов'язані з цим питання: почуття самотності та страху, відкриття свого внутрішнього світу та розширення часової перспективи, прагнення до самоствердження та відхід від дійсності. Афект неадекватності. Особливості спілкування дівчат та хлопців з однолітками. Підліткові групи: особливості їх організації. Емансипація від дорослих – основа взаємодії з батьками, вчителями та іншими дорослими. Особливості учбової діяльності підлітків. Розвиток особистості та її “друге народження”(О.М.Леонтьев).

Виділення категорії “важких підлітків”. Делінквентна та девіантна поведінка. Біологічні та соціальні фактори, що провокують відхиляючу поведінку. Основні причини її виникнення. Сім'ї, в яких найбільша можливість появи у дітей відхиляючої поведінки. “Важкі” підлітки і школа. Неформальні групи молоді та їх вплив на формування відхиляючої поведінки. Психологічні особливості школярів з делінквентною та протиправною поведінкою. Акцентуації характеру як один з можливих факторів формування відхиляючої поведінки

Тема 24. Психологія ранньої юності

Загальна характеристика ранньої юності як перехідного періоду від дитинства до дорослості. Учбово-професійна діяльність – ведучий вид діяльності цього вікового періоду. Особливості учбової діяльності у юнацькому віці. Професійна орієнтація та самовизначення. Формування світогляду,

власних уявлень про навколишній світ та про себе. Сталі інтереси, вподобання, заняття. Перехід до самостійного життя.

Тема 25. Акмеологія та життєвий шлях особистості

Акмеологічний підхід до вивчення особистості. Структурні компоненти зрілої особистості. Психологічний портрет зрілої особистості. Особистісне зростання та його критерії. Психолого-акмеологічний супровід становлення професіонала.

Змістовний модуль 5 (3). Педагогічна психологія

Тема 26. Психологія учіння і навчання. Поетапне формування розумових дій

Психологічна характеристика процесу навчання. Теорії навчання. Сутність навчання, учіння, наuczіння, та здібностей до навчання. Знання, уміння і навички. Сучасні форми і методи та засоби навчання. Типи навчання. Психологічні основи використання технічних засобів навчання (ТЗН). Психологія педагогічного оцінювання

Тема 27. Психологічна сутність навчальної діяльності

Психологічна характеристика навчальної діяльності. Структура навчальної діяльності. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності. Види навчальної діяльності. Форми організації навчальної діяльності. Індивідуальні відмінності в навчальній діяльності. Особливості навчання дітей різного віку.

Тема 28. Психологія виховання

Виховання, як предмет педагогічної діяльності, її місце в системі психологічних наук. Теорії виховання. Цілі виховання. Психологічна характеристика різних методів та засобів виховання. Проблеми виховання характеру, мотивів, волі, особистості і форм її поведінки. Соціально-психологічні аспекти виховання. Спілкування і виховання. Колектив і розвиток особистості. Роль сім'ї в вихованні. Виховання як процес формування і зміни соціальних установок. Виховання дітей різного віку.

Тема 29. Психологія педагогічної діяльності і психологія вчителя

Структура педагогічної діяльності її функції. Педагогічні здібності та умови розвитку педагогічної майстерності. Психологічні вимоги до особистості вчителя. Педагогічна спрямованість особистості вчителя. Педагогічне спілкування, його структура та функції. Стили педагогічного спілкування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів/змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	Усього	у тому числі						Усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	Консультації	СРС		л	п	лаб.	інд.	Консультації	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Модуль 1														
Змістовий модуль 1. Пізнавальна функція психіки														
Тема 1. Предмет, завдання, методи і структура сучасної психології. Природничо-наукові основи психології	6	2	1			1	2	9	1					8
Тема 2. Проблема і природа психічного	5	1	1			1	2	8	1					7
Тема 3. Діяльність і психічні процеси	5	2	1				2	9					1	8
Тема 4. Відчуття	4	1	1				2	10	1	1				8
Тема 5. Сприймання	5	1	1			1	2	10	1	1				8
Тема 6. Пам'ять	6	2	1			1	2	10	1	1				8
Тема 7. Мислення і мовлення	6	2	1			1	2	10	1	1				8
Тема 8. Уява	5	1	1			1	2	9					1	8
Разом за змістовим модулем 1	42	12	8			6	16	75	6	4			2	63
Змістовий модуль 2. Регулятивна та інструментальна функції психіки														
Тема 9. Увага	5	1	1			1	2	9		1				8
Тема 10. Емоції та почуття	5	1	1			1	2	9					1	8
Тема 11. Психологія переживань	5	1	1			1	2	9					1	8
Тема 12. Воля	5	1	1			1	2	10	1	1				8
Тема 13. Темперамент	6	1	2			1	2	10	1	1				8
Тема 14. Характер	5	2	1				2	9					1	8
Тема 15. Здібності	5	1	1			1	2	8		1				7
Разом за змістовим модулем 2	36	8	8			6	14	64	2	4			3	55
Усього годин	78	20	16			12	30	139	8	8			5	118
Модуль 2														
ІНДЗ	12		-	-		-	12			-	-	-		
Усього годин	12						12							
Модуль 3														
Змістовий модуль 3 (1) Соціально-психологічні аспекти дослідження особистості,														

спілкування та взаємодії людей													
Тема 16. Психологія особистості. Мотивація і особистість	6	2	1			1	2	4		1			3
Тема 17. Соціалізація особистості	4	1	1				2	3					3
Тема 18. Спілкування	5	1	1			1	2	4				1	3
Тема 19. Психологія малих та великих груп. Взаємостосунки у малих групах.	6	2	1			1	2	4		1			3
Разом за змістовим модулем 3 (1)	21	6	4			3	8	15		2			12
Змістовий модуль 4 (2). Вікова психологія													
Тема 20. Проблема психічного розвитку особистості	6	2	1			1	2	4				1	3
Тема 21. Психологія дошкільного дитинства	5	1	1			1	2	3					3
Тема 22. Психологія молодшого школяра	5	1	1			1	2	3					3
Тема 23. Психологія підлітка	8	2	2			1	3	3					3
Тема 24. Психологія ранньої юності	7	1	2			1	3	3					3
Тема 25. Акмеологія та життєвий шлях особистості	4	1	1				2	2					2
Разом за змістовим модулем 4 (2)	35	8	8			5	14	18				1	17
Змістовий модуль 5 (3). Педагогічна психологія													
Тема 26. Психологія учіння і навчання. Поетапне формування розумових дій	6	2	1			1	2	4		1			3
Тема 27. Психологічна сутність навчальної діяльності	5	1	1			1	2	3					3
Тема 28. Психологія виховання	5	1	1			1	2	3					3
Тема 29. Психологія педагогічної діяльності і психологія вчителя	6	2	1			1	2	4		1			3
Разом за змістовим модулем 5 (3)	22	6	4			4	8	14		2			12
Усього годин	78	20	16			12	30	47		4			41
Модуль 4													
Безвідривна практика	12						12						

Усього годин	12					12							
Усього годин за рік	180	40	32			24	84	186	8	12			7 15 9

**5. Теми семінарських занять
(не передбачено)**

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, завдання, методи і структура сучасної психології. Природничо-наукові основи психології	1
2	Проблема і природа психічного	1
3	Діяльність і психічні процеси	1
4	Відчуття	1
5	Сприймання	1
6	Пам'ять	1
7	Мислення і мовлення	1
8	Уява	1
9	Увага	1
10	Емоції та почуття	1
11	Психологія переживань	1
12	Воля	1
13	Темперамент	2
14	Характер	1
15	Здібності	1
16	Психологія особистості. Мотивація і особистість	1
17	Соціалізація особистості	1
18	Спілкування	1
19	Психологія малих та великих груп. Взаємостосунки у малих групах	1
20	Проблема психічного розвитку особистості	1
21	Психологія дошкільного дитинства	1
22	Психологія молодшого школяра	1
23	Психологія підлітка	2
24	Психологія ранньої юності	2
25	Акмеологія та життєвий шлях особистості	1
26	Психологія учіння і навчання. Поетапне формування розумових дій	1
27	Психологічна сутність навчальної діяльності	1
28	Психологія виховання	1
29	Психологія педагогічної діяльності і психологія вчителя	1
	Разом	32

**7. Теми лабораторних занять
(не передбачено)**

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, завдання, методи і структура сучасної психології. Природничо-наукові основи психології	2
2	Проблема і природа психічного	2
3	Діяльність і психічні процеси	2
4	Відчуття	2
5	Сприймання	2
6	Пам'ять	2
7	Мислення і мовлення	2
8	Уява	2
9	Увага	2
10	Емоції та почуття	2
11	Психологія переживань	2
12	Воля	2
13	Темперамент	2
14	Характер	2
15	Здібності	2
16	Психологія особистості. Мотивація і особистість	2
17	Соціалізація особистості	2
18	Спілкування	2
19	Психологія малих та великих груп. Взаємостосунки у малих групах	2
20	Проблема психічного розвитку особистості	2
21	Психологія дошкільного дитинства	2
22	Психологія молодшого школяра	2
23	Психологія підлітка	3
24	Психологія ранньої юності	3
25	Акмеологія та життєвий шлях особистості	2
26	Психологія учіння і навчання. Поетапне формування розумових дій	2
27	Психологічна сутність навчальної діяльності	2
28	Психологія виховання	2
29	Психологія педагогічної діяльності і психологія вчителя	2
30	Індивідуальне науково-дослідницьке завдання	12
31	Завдання з безвідривної практики	12
	Разом	84

9. Індивідуальні завдання

виконуються у вигляді написання рефератів,
теми яких представлені нижче

Тема: Предмет, завдання, методи і структура сучасної психології.

1. Особливості психології як науки. Значення психологічних знань для людини.
2. Методологічні, теоретичні та природничі основи психології. Принципи психології.
3. Історичні етапи розвитку психологічної науки.
4. Провідні напрями в психології ХХ століття.

Тема: Проблема і природа психічного

1. Історичний розвиток психіки.
2. Розвиток психіки в онтогенезі. Вікова періодизація розвитку психіки людини.
3. Психіка і мозок.
4. Розвиток наукових знань про природу психіки.
5. Виникнення і становлення психіки в процесі біологічної еволюції та історичного поступу людства.

Тема: Діяльність і психічні процеси

1. Загальна психологічна характеристика діяльності.
2. Теорія діяльності в вітчизняній психології.
3. Принципи суб'єктно-діяльнісного підходу в психологічній практиці.
4. Основні положення теорії діяльності.
5. Діяльність та її структура.
6. Різновиди діяльності.
7. Мета і мотиви діяльності.
8. Мотиви трудової діяльності.
9. Вплив мотивації на безпеку життєдіяльності.
10. Навички, уміння, звички: психологічна характеристика, умови формування.
11. Особистісні детермінанти діяльності, поведінки людини.
12. Активність та саморегуляція як стрижневі характеристики діяльності, поведінки особистості.
13. Поняття "причини діяльності" та "мета діяльності".

Теми: Відчуття і сприймання

1. Функції відчуттів, їх значення у житті та діяльності організму.
2. Основні параметри відчуттів.
3. Зв'язок відчуттів за властивостями зовнішнього та внутрішнього середовища організму.
4. Психофізіологічні механізми формування відчуттів.
5. Загальні властивості відчуттів та класифікація видів відчуттів.
6. Характеристика основних видів відчуттів.
7. Основні закономірності відчуттів.
8. Розвиток відчуттів.
9. Властивості та закономірності сприймання.
11. Розвиток сприймання у дітей.

Тема: Пам'ять

1. Найважливіші теорії пам'яті в психологічній науці.
2. Загальна характеристика процесів пам'яті
3. Види пам'яті. Мнемічні властивості пам'яті
4. Вивчення пам'яті. Методи дослідження пам'яті людини.

5. Загальна характеристика та види уявлень
6. Розвиток пам'яті
7. Виховання пам'яті. Пам'ять у навчальній діяльності людини.
8. Індивідуальні особливості пам'яті та здібності людини.
9. Умови доброго запам'ятовування і збереження.
10. Методики дослідження пам'яті людини.

Тема: Мислення

1. Поняття про мислення як вищу форму відображення.
2. Операції мислення.
3. Походження розумових дій та операцій.
4. Форми і процеси мислення.
5. Класифікація видів мислення.
6. Мислення та розв'язування задач.
7. Проблемна ситуація і задача. Проблемне навчання.
8. Особистісна зумовленість мислення.
9. Особливості творчого мислення. Інтелектуальні властивості особистості.
10. Психологія мислення і дослідження в галузі штучного інтелекту.
11. Розвиток мислення.
12. Психологія творчого мислення.
13. Критичність мислення та його продуктивність.
14. Розв'язання розумових завдань та індивідуальні особливості мислення.
15. Критичність мислення та його продуктивність.
16. Формування інтелектуальної активності особистості.

Тема: Уява

1. Загальне поняття про уяву.
2. Фізіологічні основи уяви.
3. Визначення і функції уяви.
4. Види і прийоми уяви.
5. Уява та фантазія.
6. Уява та індивідуальна творчість.
7. Розвиток уяви.
8. Вплив уяви на стан організму.
9. Характеристики та фактори уяви.
10. Стадії творчого процесу.
11. Поняття про творчість. Творчість як розв'язування творчих задач.
12. Творче натхнення.
13. Психологічні проблеми навчання творчості.

Тема: Увага

1. Увага, її природа та роль у навчальній і трудовій діяльності людини.
2. Психологічні теорії уваги.
3. Вікові та індивідуальні особливості уваги.
4. Стійкість уваги та способи її вивчення.
5. Умови підвищення ефективності мимовільної уваги.
6. Формування довільної уваги в процесі навчальної діяльності.

7. Виховання уважної людини.
8. Особливості розвитку й виховання уваги в шкільному віці.
9. Шляхи, прийоми й засоби вдосконалення уваги людини.
10. Методики вивчення та розвитку уваги.
11. Умови розвитку післядовільної уваги в юнацькому віці.

Теми: Емоції та почуття. Психологія переживань

1. Види емоцій та їх загальна характеристика.
2. Фізіологічні основи та психологічні теорії емоцій.
3. Фізіологічне підґрунтя емоцій і почуттів.
4. Проблема класифікації емоцій у вітчизняній та зарубіжній психології.
5. Роль емоцій та почуттів в житті людини.
6. Регулююча функція емоцій.
7. Основні функції емоцій.
8. Емоційні особливості особистості.
9. Форми переживання емоцій і почуттів.
10. Емоції та особистість.
11. Керівництво емоціями.
12. Виразні рухи як зовнішня форма існування емоцій.
13. Стреси в житті людини: причини виникнення і шляхи подолання.
14. Фази стресу.
15. Фізіологічні механізми афекту.

Тема: Воля

1. Поняття про волю.
2. Поняття, ознаки і прояви волі у людини.
3. Довільні дії та їх особливості.
4. Аналіз складної вольової дії.
5. Становлення вольової регуляції поведінки у дітей.
6. Основні напрямки і шляхи розвитку волі.

Тема: Темперамент

1. Основні психологічні властивості темпераменту.
2. Характеристика типів темпераменту.
3. Врахування особливостей темпераменту в діяльності та поведінці.
4. Методики визначення темпераменту.

Тема: Характер

1. Поняття про характер та його структуру.
2. Типологія характеру.
3. Природа характеру.
4. Особистість і характер.
5. Формування характеру.

Тема: Здібності

1. Розвиток здібностей у людини.
2. Значення сенситивних періодів у формуванні та розвитку здібностей особистості.

Тема: Особистість як суб'єкт діяльності. Мотивація і особистість

1. Сутність та співвідношення понять "людина", "особистість", "індивід", "індивідуальність".
2. Психологічні характеристики особистості та її структура.
3. Індивід. Особистість. Індивідуальність. Я - концепція.
4. Спрямованість особистості та джерела її активності.
5. Джерела та рушійні сили розвитку особистості.
6. Розвиток та виховання особистості.
7. Теоретичні та експериментальні підходи у дослідженні особистості.
8. Теорії особистості у зарубіжній класичній психології.
9. Концепції особистості у вітчизняній класичній психології.
10. Істотна відмінність у поглядах на джерела активності особистості представників різних психологічних теорій.
11. Культурно-історичний підхід до вивчення особистості.
12. Особистість як суб'єкт діяльності.
13. Саморегуляція особистості.
14. Основні теорії мотивації.
15. Потреби особистості.
16. Мотивація досягнення і тривожність.
17. Мотивація і особистість.
18. Мотив влади.
19. Механізми психологічного захисту особистості.

Теми: Особистість у спілкуванні. Соціалізація особистості

1. Структура та функції спілкування.
2. Роль спілкування в соціалізації індивіда.
3. Основні напрями дослідження спілкування.
4. Взаємозв'язки спілкування і міжособистісних взаємин.
5. Види спілкування.
6. Вербальні та невербальні засоби спілкування.
7. Загальне поняття про мову та мовлення.
8. Види та функції мовлення.
9. Розвиток мовлення у дітей.

Тема: Психологія міжособистісних взаємин

1. Групові процеси.
2. Особистість і група.
3. Закономірності функціонування малих груп.
4. Методи вивчення класного колективу.
5. Методи вивчення міжособистісних стосунків у групах.
6. Міжособистісні взаємовідносини у групах.
7. Поняття про сумісність.
8. Комунікативні способи психологічної підтримки.
9. Способи ефективного передавання повідомлень.
10. Комунікативні бар'єри. Принципи подолання бар'єрів у спілкуванні.
11. Шляхи вирішення конфліктів.

Тема: Проблема психічного розвитку особистості

1. Виникнення та розвиток вікової та педагогічної психології.
2. Генотип і середовище у розвитку дитини.
3. Психологічні концепції Л.С.Виготського, С.Л.Рубінштейна.
4. Теорії розвитку особистості.
5. Проблеми вікової та педагогічної психології у роботах зарубіжних психологів.
6. Розвиток як психологічна проблема.
7. Основні закономірності і показники психічного розвитку.
8. Рушійні сили та темпи розвитку.
9. Аналіз факторів розвитку особистості.
10. Періодизація вікового розвитку у психології.
11. Поняття віку та критерії визначення вікових стадій.
12. Вікові та життєві кризи.
13. Сенситивні періоди розвитку та типи розвитку.

Тема: Психологія дошкільного дитинства

1. Співвідношення мимовільної та довільної пам'яті у дітей дошкільного віку.
2. Особливості запам'ятовування дітей в різних видах діяльності.
3. Розвиток довільної уваги у дітей дошкільного віку.
4. Особливості наочно-дійового мислення дошкільників.
5. Усвідомлення дошкільниками словесного складу мовлення.
6. Особливості прояву деяких якостей характеру у дитини.
7. Розуміння дитиною іншої людини.
8. Психологічні особливості засвоєння дошкільниками етичних норм.
9. Особливості спілкування дітей дошкільного віку з дорослими.
10. Психологічна характеристика особливостей міжособистісних стосунків дітей у групі дитячого садка.
11. Спілкування дітей з дорослими в процесі ігрової діяльності.

Тема: Психологія молодшого школяра

1. Особливості емоційних реакцій молодших школярів.
2. Оцінка молодшими школярами моральних явищ.
3. Розуміння та емоційне ставлення молодших школярів до соціальних явищ.
4. Особливості сприйняття молодшими школярами вчителя.
5. Особливості оцінки та самооцінки в молодшому шкільному віці.
6. Мотиви учбової діяльності та поведінки молодшого школяра.
7. Психологічні особливості стосунків молодших школярів.
8. Психологічні особливості формування понять у молодших школярів з різних навчальних предметів.
9. Формування розумових дій у молодших школярів у процесі навчання.

Тема: Психологія підлітка

1. Соціальна ситуація розвитку підлітків.
2. Новоутворення особистості в підлітковому віці.
3. Особливості учбової діяльності підлітків.

4. Спілкування підлітків з ровесниками і дорослими.
5. Самосвідомість і образ "Я" у підлітків.
6. Психосексуальний розвиток підлітків і старших школярів.

Тема: Психологія ранньої юності

1. Юність як соціально-психологічне явище.
2. Основні риси психології старшого школяра.
3. Спілкування старшого школяра з ровесниками та дорослими.
4. Моральне самовизначення старших школярів.
5. Соціалізація юнацтва (інтереси, духовні потреби, ціннісні орієнтації, прагнення до автономії).

Теми: Психологія учіння і навчання.

Психологічна сутність навчальної діяльності

1. Аналіз структури навчальної діяльності.
2. Актуалізація готовності до навчання.
3. Психолого-педагогічні основи становлення самостійності особистості.
4. Психологічні аспекти формування світогляду і ціннісних орієнтацій.
5. Оцінка і корекція мотивації навчання.
6. Проблема психології оцінки.

Тема: Психологія виховання

1. Роль родини у вихованні дитини.
2. Виховання дітей молодшого шкільного віку.
3. Особливості виховання підлітків та юнаків у школі.
4. Виховання підлітків та юнаків у спілкуванні з однолітками та дорослими.
5. Особливості самовиховання старшокласників.

Тема: Психологія педагогічної діяльності і психологія вчителя

1. Психологічний аналіз педагогічної діяльності.
2. Психологія і педагогіка. Значення психологічної науки для теорії і практики навчання і виховання.

10. Методи навчання

Методи навчання – це різноманітні способи, які допомагають студентам засвоїти програмний матеріал, сприяють активізації навчального процесу.

Правильний підбір методів відповідно до мети та змісту навчання, вікових особливостей студентів сприяє розвитку їхніх пізнавальних здібностей, озброєнню їх уміннями й навичками використовувати здобуті знання на практиці, готує студентів до самостійного набуття знань, формує їхній світогляд.

При вивченні психології доцільним є застосування таких методів навчання.

За джерелом передачі навчальної інформації використовуються словесні методи – бесіда, лекція. Бесіда як діалог між викладачем і студентом дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати студентів на активізацію отриманих знань. Використовується

переважно на практичних заняттях. Повідною функцією бесіди є мотиваційно-стимулююча. Лекція використовується при проведенні лекційних занять і характеризується тривалістю, записом плану, важливих думок.

Серед наочних методів використовуються ілюстрація та демонстрація. Ілюстрація дозволяє яскраво підкріпити думку у вигляді таблиць, моделей, схем. Демонстрація передбачає показ відеофільмів чи їх фрагментів, спостереження за об'єктом психологічного дослідження.

З групи практичних методів застосовуються вправи, практичні роботи, психологічні задачі, реферати студентів. Вони служать для закріплення, практичних умінь при застосуванні набутих знань.

За логікою передачі та сприймання навчальної інформації використовуються індуктивний та дедуктивний методи. Індуктивний метод втілюється у принципі: від часткового до загального, від конкретного до абстрактного. Дедуктивний метод активно розвиває абстрактне мислення студентів, сприяє засвоєнню навчального матеріалу на основі узагальнень.

За ступенем самостійності мислення студентів у процесі оволодіння знаннями, формуванням умінь і навичок використовуються репродуктивні та проблемно-пошукові методи. Репродуктивні методи передбачають відтворення матеріалу як засіб повторення зразків або робота за готовими зразками (текстами лекцій, першоджерел). Проблемно-пошукові методи спираються на самостійну, творчу, пізнавальну діяльність студентів.

За ступенем керівництва навчальною роботою використовуються такі методи: навчальна робота під керівництвом викладача (самостійна робота в аудиторії – складання психологічних задач, самостійні письмові роботи тощо); самостійна робота студентів поза контролем викладача (самостійна робота вдома, при підготовці до практичних занять, при виконанні індивідуально-дослідного завдання).

Використовуються також методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів і методи контролю і самоконтролю.

11. Методи контролю

При проведенні контрольних заходів, спрямованих на виявлення рівня навчальних досягнень студентів з психології мають застосовуватися такі **методи контролю**, як попередній (вхідний), поточний, рубіжний і підсумковий контроль.

Попередній контроль (діагностика вихідного рівня знань студентів) застосовується як передумова для успішного планування і керівництва навчальним процесом. Він дає змогу визначити наявний рівень знань дня використання їх викладачем як орієнтування у складності матеріалу.

Формою попереднього контролю є вхідний контроль знань. Він проводиться на початку вивчення дисципліни, щоб оцінити розуміння студентами реалій психічного життя та обізнаність у питаннях психології.

Поточний контроль знань є органічною частиною всього процесу вивчення психології та слугує засобом виявлення ступеню сприйняття

(засвоєння) навчального матеріалу. Управління навчальним процесом можливе тільки на підставі даних поточного контролю. Завдання поточного контролю зводяться до того, щоб:

- виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається;
- визначити недоліки у знаннях і окреслити шляхи їх усунення;
- виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи, встановивши причини, які перешкоджають їх роботі;
- виявити рівень опанування навичок самостійної роботи і визначити шляхи і засоби їх розвитку;
- стимулювати інтерес студентів до психології та їх активність у пізнанні.

Головне завдання поточного контролю – допомогти студентам організувати свою роботу, навчитись самостійно, відповідально і систематично вивчати основи психологічної науки.

Рубіжний (модульний) контроль знань є показником якості вивчення окремих тем об'єднаних у змістові модулі. Його завдання - виявити стан процесу вивчення студентами окремим розділів психології. Якщо поточний контроль проводиться лише з метою діагностики першого рівня засвоєння, тобто рівня загального орієнтування у предметі, то рубіжний контроль дає можливість перевірити засвоєння отриманих знань через більш довгочасний період і охоплює більш значні за обсягом розділи курсу. Відповідно змінюється методика контролю. Рубіжний контроль може проводитись усно або письмово, у вигляді модульної контрольної роботи, індивідуально або у групі.

Однією з форм рубіжного контролю з психології є колоквиум. Він має за мету мобілізувати студентів на поглиблене вивчення дисципліни. Проведення колоквиумів дає змогу вивчити інтереси і схильності студентів, їх дійсну підготовку з курсу і встановити шляхи оптимізації навчального процесу.

Підсумковий контроль являє собою залік з психології (наприкінці 1 семестру) та іспит (наприкінці 2 семестру). Він проводиться з метою оцінки знань студентів і виявлення навичок застосовувати теорію у вирішенні задань практичного спрямування.

Підсумковий контроль потребує систематизації і узагальнення знань студентів і певною мірою реалізує навчальну, розвивальну і виховну функції контролю.

Основними формами контролю знань студентів є контроль на лекції, на практичних заняттях, у позанавчальний час, на консультаціях, заліках і іспитах

Контроль на лекції може проводитись як вибіркове усне опитування студентів або із застосуванням тестів за раніше викладеним матеріалом, особливо за розділами курсу, які необхідні для зрозуміння теми лекції, що читається, або ж для встановлення ступеню засвоєння матеріалу прочитаної лекції (проводиться зазвичай наприкінці першої або на початку другої години лекції). Поточний контроль на лекції покликаний привчити студентів до систематичної проробки пройденого матеріалу і підготовки до майбутньої

лекції, встановити ступінь засвоєння теорії, виявити найбільш складні для сприйняття студентів розділи з наступним їх роз'ясненням.

Поточний контроль на практичних заняттях проводиться з метою визначення готовності студентів до занять у таких формах: вибіркоче усне опитування перед початком занять; фронтальне стандартизоване опитування за карточками, тестами протягом 5-10 хв.; фронтальна перевірка виконання домашніх завдань; робота біля дошки окремих студентів для самостійного розв'язування психологічних задач, письмові відповіді на окремі запитання; оцінка активності студентів у процесі занять, внесених пропозицій, оригінальних рішень, уточнень і визначень, доповнень попередніх відповідей і т. ін.; письмова (до 45 хв.) контрольна робота.

Контроль у позанавчальний час включає наступні заходи:

- перевірка перебігу виконання домашніх завдань, індивідуальних навчальних завдань; оцінюються якість і акуратність виконання, точність і оригінальність рішень, наявність елементів дослідження, виконання завдання у встановленому обсязі

- перевірка конспектів лекцій і рекомендованої літератури
- перевірка і оцінка рефератів
- індивідуальна співбесіда зі студентом на консультаціях.

Консультації проводяться з метою надання студентам допомоги у їх самостійній роботі. Одночасно консультації надають можливість проконтролювати знання студентів, скласти правильне уявлення про перебіг і результати навчальної роботи.

Стандартизований контроль знань передбачає застосування тестової методики з альтернативним вибором відповідей. Його перевагою є те, що за допомогою найпростіших засобів (бланків, матриць) можна отримати відповідь практично на будь-яке запитання з психології, а недоліком є можливість вгадування правильної відповіді.

Максимальна кількість балів, які студент може отримати на практичному занятті – 5 балів (за темами Т1 - Т15) та 3 бали (за темами Т16 – Т29) – розподіляються наступним чином:

- відповіді на питання – 2 бали (Т1 - Т15), 1 бал (Т16 – Т29);
- оперативний письмовий контроль – 2 бали (Т1 - Т15), 1 бал (Т16 – Т29);
- змістовні доповнення при обговоренні питань – 0,5 бала;
- виконання тестових завдань – 0,5 бала.

Оцінювання відповідей на питання та результатів оперативного письмового контролю:

Студент може отримати 2 бали(1 бал) за умов:

- повного, розгорнутого, вичерпного викладу змісту поставленого питання або проблеми;
- повного переліку необхідних для розкриття змісту питання категорій;
- виявлення творчих здібностей у розумінні, викладенні й використанні навчально-програмного матеріалу;

- здатності здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення; знання історії створення таких теорій та еволюції поглядів основних представників;

- уміння користуватись методами наукового аналізу педагогічних явищ, процесів і характеризувати їхні риси та форми виявлення;

- демонстрації здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;

- використання актуальних фактичних даних, знань дат та історичних періодів, які підтверджують тези відповіді на питання;

- засвоєння питання відповідно до основної та додаткової літератури.

Студент може отримати 1 бал (0,5 бала), коли згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано хоча б одна з цих вимог (якщо вона явно потрібна для вичерпного розкриття питання);

Відповідь оцінюється в 0 балів за таких обставин:

- згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано три чи більше вимоги (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання);

- зроблені під час відповіді висновки не є правильними чи загальноновизнаними при відсутності у відповіді студента доказів і раціональних аргументів на їх користь;

- характер відповіді дає підставу стверджувати, що студент неправильно зрозумів зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповів на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді, або давши відповідь не на поставлене питання.

Виконання тестових завдань оцінюється наступним чином:

За одне правильно виконане завдання студент отримує 0,1 бала, і, відповідно, за п'ять завдань – 0,5 бала.

Оцінювання знань студентів на екзамені (0-40 балів) відбувається за наступною шкалою:

- перший рівень (10 балів) - знання базової специфіки (термінології, специфічних фактів), знання способів та методів оперування базовою специфікою;

- другий рівень (20 балів) - знання правил, логічних послідовностей, класифікацій та категорій, критеріїв, методології;

- третій рівень (30 балів) – добре розуміння суті вивченого матеріалу, його інтерпретація, екстраполяція на нові сфери діяльності, аналіз організаційних принципів та взаємозв'язків;

- четвертий рівень (40 балів) – чітке знання та трактування положень, категорій, законів, творче застосування отриманих знань та набутих умінь, креативний підхід до вирішення проблем у сфері профорієнтаційної роботи.

В інших випадках (незнання основних положень професійної орієнтації, слабого володіння навчальним матеріалом, відсутності уміння характеризувати особливості профорієнтаційної роботи) студент отримує 0 балів.

Студенти ознайомлюються з критеріями оцінювання знань перед початком

викладання дисципліни.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

для заліку

Поточне тестування та самостійна робота															МК Р	ІНД 3	Су ма
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	14	12	100
4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

T1, T2 ... T15 – теми змістових модулів.

для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота														МКР	Підсу м ковий тест (екза мен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3						
T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	T28	T29	18	40	100
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3			

T16, T17 ... T29 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно	не зараховано

13. Методичне забезпечення

Лекційний курс

1. Гуцало Е.У. Розвиток психічних процесів та особистості в онтогенезі: Курс лекцій. – Кіровоград: Імекс ЛТД, 2004. – 180 с.

2. Гуцало Е.У. Вікова психологія: курс лекцій. Навчально-методичний посібник. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2004. – 188 с.

3. Клочек Л.В., Уличний І.Л. Психологія. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів // Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2010. – 252 с.

4. Клочек Л.В., Дроботун М.М., Зубченко В.Г., Ржевська-Штефан З.О., Савенко О.А., Шинкаренко О.В., Уличний І.Л. Актуальні питання психології. Інформаційно-методичні матеріали // Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2011. – 132 с.

5. Ржевська-Штефан З.О., Клочек Л.В., Уличний І.Л. Основи психологічних наук. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів ВНЗ// Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2012. – 302 с.

Практичний модуль

1. Гуцало Е.У. Психологія: робочий зошит студента педагогічного університету. Ч.ІІ. – Кіровоград: Імекс ЛТД, 2009. – 228 с.

2. Гуцало Е.У. Крок до європейської освіти. – Кіровоград: Імекс ЛТД, 2006. – 428 с.

3. Клочек Л.В. Вікова та педагогічна психологія: методичні розробки практичних занять. Навчальний посібник.– Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2006.– 70 с.

4. Клочек Л.В., Уличний І.Л. Психологія. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів // Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2010. – 252 с.

5. Ржевська-Штефан З.О., Клочек Л.В., Уличний І.Л. Основи психологічних наук. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів ВНЗ// Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2012. – 302 с.

6. Макарова Л.Л., Синельников В.М. Загальна психологія: методичні розробки семінарських занять.– К.: Центр навчальної літератури, 2005.– 200 с.

Методичне забезпечення самостійної роботи студентів

1. Гуцало Е.У. Загальна психологія. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів за КМСОНП. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка. – 2005. - 426 с.

2. Клочек Л.В., Уличний І.Л. Психологія. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів // Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2010. – 252 с.

3. Ржевська-Штефан З.О., Клочек Л.В., Уличний І.Л. Основи психологічних наук. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів ВНЗ// Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2012. – 302 с.

4. Павленко В.В. Тематичний словник основних понять загальної психології: Навчальний посібник.– Кіровоград: РВЦ КДПУ Ім.В.Винниченка.- 76 с.

Діагностика навчальних досягнень студентів

1. Гуцало Е.У. Система тестових завдань та творчих задач з психології. Модульний контроль знань студентів педагогічного університету. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка.. – 2005. – 188 с.

2. Клочек Л.В., Зубченко В.Г. Поточний і модульний контроль знань з психології // Кіровоград: “ІмеКс ЛТД” 2010. – 80 с.

Методичні рекомендації до безвідривної практики

1. Гуцало Е.У. Завдання з психології до безвідривної практики студентів. –Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2003. – 60 с.

2. Гуцало Е.У. Завдання з психології до безвідривної практики студентів педагогічного університету. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім.В.Винниченка, 2009. – 128 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Андреева Г.М. Социальная психология. – М.: Изд-во МГУ, 1988.
2. Баронин АС. Этнопсихология. – К., 2000.
3. Богословский В.В. Общая психология. – М.: Просвещение, 1981.
4. Вікова та педагогічна психологія / Під ред. Скрипченко О.В. та ін. - К.: Просвіта, 2001.
5. Виллонас В.К. Психология эмоциональных явлений. - М., 1976.
6. Выготский Л. С. Мышление и речь // Хрестоматия по общей психологии.
7. Гальперин П.Я. Формирование умственных действий. – М., 1976.
8. Гонобалин Ф.Н. Внимание и его воспитание. – М.: Педагогика, 1972.
9. Загальна психологія / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська та ін., К., 2001.
10. Изард К.Б. Эмоции человека. – М.: МГУ, 1980.
11. Лейтес Н.С. Умственные способности и возраст. – М.: Педагогика, 1971.
12. Леонтьев А.Н. Избранные психологические произведения. – М.: Педагогика, 1983. – Т. 1.– С. 184.279.
13. Лурия А.В. Ощущение и восприятие. – М., 1978.
14. Майерс Д. Социальная психология. – С.-Пб., 1999.
15. Муздыбаев К. Психология ответственности. - М.: Наука., 1983.
16. Пашукова Т.І., Допіра А.І., Дьяконов Г.В. Практикум із загальної психології. – К.: Знання, КОО, 2000.
17. Петровский А.В. Общая психология. – М.: Просвещение, 1986.
18. Практикум по возрастной и педагогической психологии / Под ред. А.И.Щербакова. – М., 1987.
18. Психологія / За ред. Ю.А. Трофімова.– К.:Либідь, 2001.
19. Психология мышления / Под ред. Гиппенрейтер Ю.В. - М.: МГУ, 1981. С. 153-176.
20. Психология и психоанализ характера / Под ред. Райгородского Д.Я. – Самара, 1998.
21. Рубинштейн С.П. Основы общей психологии. – С.-Пб.: Питер, 1998.
22. Хрестоматия по психологии / Под ред. А.В.Петровского. – М.: Просвещение,

1987.

23. Хрестоматия по вниманию / Под ред. А.Н.Леонтьева, - М.: МГУ, 1976.

Допоміжна

Предмет, завдання, методи і структура сучасної психології

Блейхер В. М. Бурлачук Л. Ф. Психологическая диагностика интеллекта и личности. - К.: Вища шк., 1978.

Гильбух Ю. З. Метод психологических тестов: сущность и значение // *Вопр. психологии.* - 1986. - № 2.

Ильясов И.И., Орехов Я. Я. О теории и практике в психологии // *Вопр. психологии.* - 1989. - № 4.

Максименко С. Д. Проблема метода в науке. - К., 1982.

Максименко С. Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження.-К., 1990.

Методы социальной психологии / Под ред. Е. С. Кузьмина, В. Е. Семенова. - Л.: Изд-во ЛГУ, 1970.

Соколова Е. П. Проективные методы исследования личности. - М.: Изд-во МГУ, 1980.

Теорія і практика психологічного дослідження. - К., 1990.

Природничо-наукові основи психології

Леонтьев А. Н. Деятельность: Сознание: Личность. - М.: Политиздат, 1977.

Лурия А. Р. Эволюционное введение в психологию. - М.: Изд-во МГУ, 1975.

Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. - М.: Педагогика, 1989.

Хрестоматия по психологии. - М.: Просвещение, 1977.

Проблема і природа психічного

Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания. - Л.: Изд-во ЛГУ, 1968.

Веккер Л. М. Психические процессы: В 3 т. - Л.: Изд-во ЛГУ, 1974. -Т.3.

Конопкин О. А. Психологические механизмы регуляции деятельности. - М.: Наука, 1980.

Небылицын В. Д. Психофизиологические исследования индивидуальных различий. — М.: Наука, 1976.

Діяльність і психічні процеси

Белоус В. В. Темперамент и деятельность: Учеб. пособие. - Пятигорск, 1990.

Брушлинский А. В. Деятельность, действие и психическое как процессе // *Вопр. психологии.* - 1984.— №5.

Проблемы развивающего обучения. - М.: Педагогика, 1986.

Давыдов В. В., Маркова А. К. Концепция учебной деятельности школьников // *Вопр. психологии.* - 1981.— №2.

Увага

Гальперин П.Я., Кабыльницкая С. Л. Экспериментальное формирование внимания.- М., 1974

Гоноболин С. Н. Внимание и его воспитание. - М.: Педагогика, 1972.

Ермолаев О. Ю., Матюрина Т. М., Мешкова Т. А. Внимание школьника. - М., 1987.

Лурия А. Р. Внимание и память. - М.: Изд-во МГУ, 1975.

Відчуття. Сприймання

Величковский Б. М., Знченко В. П., Лурия А. Р. Психология восприятия. - М., 1973.

Венгер Л. А. Восприятие и обучение: Дошкольный возраст. - М., 1969.

Восприятие и деятельность / Под ред. А. Н. Леонтьева. - М.: Изд-во МГУ, 1976.

Грегори Р. Л. Глаз и мозг: Психология зрительного восприятия. - М.: Мир, 1970.

Лурия А. Р. Ощущение и восприятие. - М.: Изд-во МГУ, 1978.

Линдсей, Норман Д. Переработка информации у человека: Введение в психологию. - М., 1974.

Хрестоматия по ощущению и восприятию. - М.: Изд-во МГУ, 1975.

Пам'ять

Аткинсон Р. Человеческая память в процессе обучения. - М.: Прогресс, 1979.

Истомина З. М. Развитие памяти: Учеб.-метод, пособие. - М., 1978.

Лурия А. Р. Внимание и память. - М., 1975.

Ляудис В. Я Память в процессе развития. - М., 1976.

Роговин М. С. Проблемы теории памяти. - М., 1977.

Смирнов А. А. Проблемы психологии памяти. - М.: Просвещение, 1966.

Уява

Заика Е. В. Комплекс игр для развития воображения // *Вопр. психологии.*-1993.- №2.

Коршунова Л. С. Воображение и его роль в познании, - М., 1979.

Натадзе Р. Г. Воображение как фактор поведения. - Тбилиси: Мецниереба, 1972.

Пономарев Я. А. Психология творчества. - М.: Наука, 1976.

Розет И. М. Психология фантазии. - Минск, 1977.

Мислення

Беспалов Б. Действие: Психологические механизмы визуального мышления. - М. 1984.

Брушлинский А. В. Продуктивное мышление и проблемное обучение. - М, 1983.

Гальперин П. Я., Котик Н. Р. О психологии творческого мышления // *Вопр. психологии.* - 1982. - № 5.

Матюшкин А. М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. - М.: Педагогика, 1972.

Тихомиров О. К. Психология мышления. - М., 1984.

Якиманская М. С. Знание и мышление школьника. - М., 1985.

Мова

Выготский Л. С. Мышление и речь // *Собр. соч.:* В 6 т. - М.: Педагогика, 1982.- Т.2.

Лурия А. Р. Язык и сознание. - М., 1979.

Ушакова Т. Н. Речь человека в общении. - М., 1989.

Чистякова М.И. Психогимнастика. - М., 1990.

Психологія особистості

Андреева Г. М. Социальная психология. - М.: Изд-во МГУ, 1988.

Бодалев А. А. Психология личности. - М., 1988.

Братусь Б. С. Психологические аспекты нравственного развития личности. - М., 1977.

Ковалев А. .Г Психология личности. - К.: Просвещение, 1970.

Мерлин В. С. Структура личности: Характер, способности, самосознание: Учеб. пособие к спецкурсу. - Пермь, 1990.

Здібності

Айзенк Г. Проверьте свои способности. — М.: Мир, 1972.

Барко В. І., Тютюнников А. М. Як визначити творчі здібності дитини.-К.: Україна, 1991.

Венгер Л. А. Педагогика способностей.— М., 1973.

Мелхорн Г., Мельхорн Х.Г. Гениями не рождаются / Пер. с нем. Г.В. Яцковой. - М.: Просвещение, 1989.

Гильбух Ю.З. Умственно одаренный ребенок. Психология, диагностика, педагогика. - К.: РОВО, 1992.-84с.

Діагностика обдарованих, талановитих, акселерованих дітей для відбору на навчання в коледжах та ліцеях: Методичні рекомендації для студентів педагогічних інститутів та вчителів 1-4 класів загальноосвітньої школи / Автор Л.В. Калашникова. - Кіровоград: КДП, 1994.- 48с.

Матюшкин А.М. Загадки одаренности. Проблема практической диагностики. - М.: Школа - Пресе, 1993.

Одаренные дети: Перевод с англ./ Общ. ред. Г.В. Бурменской й В.М. Слущкого: Предисловие В.М. Слущкого. - М.: Прогресе, 1991.

Пономарев Я.А. Психология творчества. - М., 1976.

Темперамент

Белоус В. В. Темперамент и деятельность: Учеб. пособие. -Пятигорск, 1990.

Мерлин В С. Очерк теории темперамента. - М., 1964

Небилицын В Д. Основные свойства нервной системы человека. -М.: Просвещение, 1966.

Психология индивидуальных различий: Тексти. - М.: Изд-во МГУ, 1982.

Русалов В. М. О природе темперамента и его месте в структуре индивидуальных свойств человека // Вопр. психологии. - 1985.

Стреляу Я. Роль темперамента в психическом развитии. - М., 1982.

Теплов Б. М. Психология индивидуальных различий. - М.: Педагогика, 1985.

Характер

Бодалев А. А. Психология о личности. – М., 1988.

Левитов Н. Д. Психология характера. – М, 1969.

Леонгард К. Акцентуированные личности. – К Вища шк , 1982.

Норакидзе В. .Г Методы исследования характера. – Тбилиси, 1989.

Психология индивидуальных различий. Тексти — М: Изд-во МГУ, 1982.

Страхов М .В. Психология характера. – Саратов, 1970.

Емоції та почуття

- Вартанян Г. А., Петров Е. С.* Эмоции и поведение. - Л., 1989.
- Виллюнас В. К.* Психология эмоциональных явлений. - М., 1976.
- Додонов Б. И.* В мире эмоций. - К.: Политиздат Украины, 1987.
- Изард К. Е.* Эмоции человека. - М.: Изд-во МГУ, 1980.
- Макарето Ю. А.* Системная организация эмоционального поведения. - М., 1980.
- Психология эмоций: Тексты.* - М.: Изд-во МГУ, 1984.
- Симонов П. В.* Потребностно-мотивационная теория эмоций // *Вопр. психологии.* - 1982. - № 6.
- Хрестоматия по психологии.* - М.: Просвещение, 1977.
- Якобсон П. М.* Психология чувств. - М.: Изд-во МГУ, 1980.

Воля

- Высоцкий А.* Волевая активность школьников и методы ее изучения: Учеб. пособие. - Челябинск, 1979.
- Ковалев А. Г.* Личность воспитывает себя. - М.: Знание, 1983.
- Котырло В. К.* Развитие волевого поведения дошкольников. - К.: Рад. шк., 1971.
- Ладанов И. Д.* Управление стрессом. - М., 1989.
- Селиванов В. П.* Воля и ее воспитание. - М.: Знание, 1976.
- Сеченов И. М.* Рефлексы головного мозга. - СПб., 1863.

Мотивація і діяльність. Мотивація і особистість

- Асеев В. Т.* Мотивация поведения и формирование личности. — М., 1976.
- Вербицкий А. А., Платонова Т. А.* Формирование познавательной и профессиональной мотивации. — М., 1986.

Предмет, завдання і методи вікової психології. Теорія дитячого розвитку

- Бернс Р.* Развитие Я-концепции и воспитание.— М., 1986.
- Валлон А.* Психическое развитие ребенка.— М., 1967.
- Выготский Л. С.* Педагогическая психология.— М., 1991.
- Выготский Л. С.* Собрание сочинений: В 6 т.— М., 1984.— Т. 4.
- Гальперин П. Я, Запорожец А. В., Карпова С. Н.* Актуальные проблемы возрастной психологии.— М., 1978.
- Исследование развития познавательной деятельности.* — М., 1971.
- История зарубежной психологии. 30—60-е годы XX века. Тексты.*— М., 1986.
- Леонтьев А. Н.* Избранные психологические произведения: В 2 т.— М., 1983.
- Леонтьев А. Н.* Проблемы развития психики. — М., 1981.
- Обухова Л. Ф.* Концепция Жана Пиаже: за и против. — М., 1981.
- Пиаже Ж.* Избранные психологические труды. Психология интеллекта. Генезис числа у ребенка. Логика и психология. — М., 1969.
- Проскура Е. Ф.* Развитие познавательных способностей дошкольника. — Киев, 1985.
- Психология и педагогика игры дошкольника (материалы симпозиума).* — М., 1966. *Развитие личности ребенка.* — М., 1987.
- Развитие общения дошкольников со сверстниками.* — М., 1989.

Развитие творческой активности школьников. – М., 1991.

Ранибург И., Поппер П. Секреты личности. – М., 1983.

Эльконин Д. Б. Детская психология (развитие ребенка от рождения до семи лет). – М., 1960.

Эльконин Д. Б. К проблеме периодизации психического развития в детском возрасте // Вопросы психологии. – 1971. – № 4.

Психологія дітей раннього і дошкільного віку

Брунер Д.С. Психология Познания: за пределами непосредственной информации. – М., 1977.

Выготский Л. С. Собрание сочинений: В 6 т. — М., 1984.—Т. 4.

Мухина В. С. Детская психология: Учебник для студентов педагогических институтов. – М., 1985.

Мелхорн Г., Мелхорн Х.-Г. Гениями не рождаются. – М., 1989.

Лисина М. И. Проблемы онтогенеза общения. – М., 1986.

Мухина В. С. Детская психология: Учебник для студентов педагогических институтов. – М., 1985.

Развитие личности ребенка. – М., 1987.

Ранибург И., Поппер П. Секреты личности. – М., 1983.

Раттер М. Помощь трудным детям. – М., 1987.

Эльконин Д. Б. Детская психология (развитие ребенка от рождения до семи лет). – М., 1960.

Эльконин Д. Б. Психология игры – М., 1978.

Психологія молодших школярів

Давыдов В. В. Проблемы развивающего обучения. – М., 1986.

Калмыкова З. И. Продуктивное мышление как основа обучаемости. – М., 1981.

Лейтес Н. С. Способности и одаренность в детские годы. – М., 1984.

Обухова Л. Ф. Концепция Жана Пиаже: за и против. – М., 1981.

Раттер М. Помощь трудным детям. – М., 1987.

Эльконин Д. Б. Психология обучения младшего школьника. – М., 1974.

Навчальна діяльність молодших школярів

Ананьев Б. Г., Рыбалко Е. Ф. Особенности восприятия пространства у детей. – М., 1964.

Зак А. З. Развитие теоретического мышления у младших школьников. – М., 1984.

Исследование развития познавательной деятельности. – М., 1971.

Карандашев Ю. Н. Развитие представлений у детей: Учебное пособие. — Минск, 1987.

Коссов Б. Б. Психомоторное развитие младших школьников. – М., 1989.

Котырло В. К. Развитие волевого поведения у дошкольников. – К., 1971.

Лейтес Н. С. Умственные способности и возраст. – М., 1971.

Гуревич К. М. Индивидуально-психологические особенности школьников – М., 1988.

Никифоров Г. С. Самоконтроль человека. — Л., 1989.

Особенности психического развития детей 6—7-летнего возраста. – М., 1988.

Смирнов А.А. Избранные психологические труды: В 2 т.—1987. —Т. 1.

Психологія підлітків

Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте.— М., 1968.

Братусь Б. С. Психологические аспекты нравственного развития личности.— М., 1977.

Личко А. Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков.— Л., 1983.

Лейтес Н. С. Умственные способности и возраст.— М., 1971.

Кле М. Психология подростка. Психосексуальное развитие.— М., 1991.
способности, моральные суждения и мировоззрение: 85—108.)

Раттер М. Помощь трудным детям.— М., 1987.

Левитов Н. Д. Психология характера.— М., 1969.

Яacobсон П. М. Эмоциональная жизнь школьника. — М., 1966.

Психологія раннього юнацького віку

Братусь Б. С. Психологические аспекты нравственного развития личности.— М., 1977.

Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте.— М., 1968.

Захарова А. В. Психология обучения старшеклассников.— М., 1976.

Левитов Н. Д. Психология характера. — М., 1969.

Кон И. С. Психология ранней юности. — М., 1989.

Климов Е.А. Как выбирать профессию. — М., 1990.

Климов Е.А. Образ мира в разнотипных профессиях. — М., 1995.

Климов Е.А. Развивающийся человек в мире профессии. — Обнинск, 1993.

Кон И.О. Психология старшеклассника. — М., 1980.

Кон И. С. Дружба.— М., 1980.

Никифоров Г. С. Самоконтроль человека.— Л., 1989.

Особенности обучения и психического развития школьников 13—17 лет. — М., 1988.

Яacobсон П. М. Эмоциональная жизнь школьника.— М., 1966.

Становлення особистості дитини

Братусь Б. С. Психологические аспекты нравственного развития личности. — М., 1977.

Кон И. С. Психология ранней юности. — М., 1989.

Мир детства: Подросток / Под ред. А.Г. Хрипковой. — М., 1982.

Снайдер Д. И. Практическая психология для подростков, или Как найти свое место в жизни. — М., 1999.

Ремимидт Х. Подростковый и юношеский возраст: проблемы становления личности: Пер. с нем.— М., 1994.

Фельдштейн Д. И. Психология современного подростка. — М: Педагогика, 1987.

Фридман Л. М. и др. Изучение личности учащегося и ученических коллективов: Кн. для учителя. — М.: Просвещение, 1988.

Эльконин Д.Б. Введение в детскую психологию. — М., 1989.

Эльконин Д.Б. Природа детства и его периодизация // Избр. психол. труды. — М., 1989. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис. — М., 1996.

Юнг К. Психологические типы. — М., 1993.

Акмеологія та життєвий шлях особистості

Титаренко Т.М. Нарушения в развитии личности школьника: изучение и профилактика // Психологическая профилактика недисциплинированного поведения учащихся / Под ред. Л.Н. Проколиенко, В.А.Татенко. – К., 1989.

Титаренко Т.М. Стиль жизни личности. Теоретические и методологические проблемы. – К., 1982.

Толстой Л.Н. Путь жизни. – М., 1993.

Толстых А.В. Возрасты жизни. – М., 1988.

Филатов А. Т. Аутогенная тренировка. – К., 1979.

Фресс П. О психологии будущего // Психол. журн. – 1981. – №3.

Фрезер Д.Д. Фольклор в Ветхом Завете. – М., 1989.

Флоренская Т.А. Проблема психологии катарсиса как преобразования личности // Психологические механизмы регуляции социального поведения. – М., 1979.

Франкл В. Человек в поисках смысла: Пер. с англ. – М., 1990.

Предмет, завдання та методи педагогічної психології

Левитов Н.Д. Детская и педагогическая психология. – М., 1960.

Лийметс Х. Групповая работа на уроке. – М., 1975.

Поетапне формування розумових дій

Брунер Дж. Психология познания. – М., 1977.

Психологічна сутність навчальної діяльності

Давыдов ВД. Проблемы развивающего обучения. – М., 1986.

Давыдов В.В., Ломшиер И., Маркова А.К. Формирование учебной деятельности школьника. – М., 1982.

Занков Л.В. Обучение и развитие. – М., 1975.

Ильясов И.И. Структура процесса учения. – М., 1986.

Калмыкова З.И. Обучаемость и принципы построения методов ее диагностики. – М., 1975.

Машбиц Е.И. Психологические основы управления учебной деятельностью. – К., 1987.

Потреби, мотивація учіння та навчання

Асеев ВТ. Мотивация поведения и формирование личности. – М., 1976.

Вербицкий АА., Платонова Т.А. Формирование познавательной и профессиональной мотивации. – М., 1986.

Лингарт И. Процесс и структура человеческого учения. – М., 1970.

Якобсон П.М. Психологические проблемы мотивации поведения человека. – М., 1969.

Психологія виховання

Беляев Г.С., Лобзин В.С., Копылова О.П. Психогигиеническая саморегуляция. – Л., 1977.

Берн Э. Игры, в которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений. Люди, которые играют в игры. Психология человеческой судьбы: Пер. с англ. – М., 1988.

Берн Э. Трансактный анализ в группе. – М., 1994.

Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание: Пер. с англ. – М., 1986.

Крутецкий В. А. Психология обучения и воспитания школьников. – М., 1976.

Раттер М. Помощь трудным детям – М., 1987.

Психологія педагогічної діяльності та професійного спілкування

Львова Ю.Л. Как рождается урок. – М., 1976.

Люблинская А.А. Учителю о психологии младшего школьника. – М., 1977.

Махмутов М.И. Проблемное обучение. – М., 1975.

Охитина Л.Т. Психологические основы урока. – М., 1977.

Решетова З.А. Психологические основы профессионального обучения. – М., 1985.

Рубцов В.В. Организация и развитие совместных действий у детей в процессе обучения. – М., 1987.

Талызина Н.Ф. Теоретические проблемы программированного обучения. – М., 1969.

Формирование интереса к учению у школьников / Под ред. А.К. Марковой. – М., 1986.

Цукерман Г.А. Совместная учебная деятельность как основа формирования умения учиться. – М., 1992.

Чуприкова Н.И. Умственное развитие и обучение. – М., 1995.

Психологія особистості учителя

Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении. – М., 1987.

Крутецкий В.А. Основы педагогической психологии. – М., 1972.

Маркова А.К. Психология труда учителя. – М., 1993.

Митина Л.М. Учитель как личность и профессионал. – М., 1994.

Пряжников Н.С. Профессиональное и личностное самоопределение. – М., Воронеж, 1996.

Психология труда и личности учителя / Под ред. А.И. Щербакова. – Л., 1977.

Теоретичні і прикладні завдання соціальної психології

Агеев В. С. Межгрупповое взаимодействие. – М., 1990.

Бодалев А.А. Психология межличностного общения. – Рязань, 1994.

Бодалев А.А. Личность и общение. – М., 1995

Гохман О.Я., Надеина Т.М. Основы речевой коммуникации. – М., 1997.

Гришина Н.В. Взаимоотношения в коллективе. – Л., 1989.

Жуков Ю.М. Точность и дифференцированность межличностного восприятия. – М., 1992.

Лозовский Б.Н. Искусство взаимопонимания. – Свердловск, 1990.

Обозов Н.Н. Психология межличностных взаимоотношений. – К., 1980.

Наине Э., Маслач К. Практикум по социальной психологии. – СПб, 2000.

Шарден П.Т. Феномен человека: Пер. с франц. – М., 1987.

Шибутани Т. Социальная психология: Пер. с англ. – М., 1969.

Спілкування: види, роль, техніка і прийоми

Бодалев А. А. Восприятие человека человеком. - М.: Изд-во МГУ, 1982.

Егидес А. П. Психологическая концепция конфликтного общения // Психол. журн. - 1984. - Т. 5. - № 5.

Ильин Г. Л. Некоторые проблемы психологии общения // *Вопр. психологии.* - 1986.-№2

Коломинский Я. Л. Психология общения. - М.: Знание, 1974.

Крыжановский Ф. И., Третьяков В. П. Грамматика общения. - Л.: Изд-во ЛГУ, 1990.

Лисина М. И. Проблемы онтогенеза общения. - М., 1986.

Мелибурда Е. Я. Я - Ты - Мы: психологические возможности улучшения общения. - М., 1986.

Петровская Л. А. Компетентность в общении: социально - психологический тренинг. - М., 1989.

Попова Л. В., Дьяконов Г. В. Идентификация как механизм общения развития личности: Метод, рекомендации. - М., 1988.

Психологія малих та великих груп

Азаров Н. И. Политическая психология личности и масс. - М., 1997.

Гришина Н. В. Взаимоотношения в коллективе. - Л., 1989.

Донцов А. М. Проблемы групповой сплоченности. - М., 1979.

Донцов А. И. Психология коллектива. - М., 1984.

Кричевский Р. Л., Дубовская Е. М. Психология малых групп. - М., 1991.

Крысько В. Г. Введение в социальную психологию. - М., 2000.

Лебон Г. Психология народов и масс. - СПб., 1995.

Московичи С. Век толп. - М., 1998.

Шаронов В. В. Психология класса. - Л., 1970.

Этнопсихологический словарь / Под ред. В. Г. Крысько. - М., 1999.

Взаємостосунки в малих групах. Особистість у групі

Аникеев Н. П. Психологический климат в коллективе. - М., 1989.

Донцова А. И. Психология коллектива. - М., 1984.

Коломинский Я. Л. Психология взаимоотношений в малых группах. - Минск: Изд-во БГУ, 1975.

Лутошкина А. Н. Эмоциональные потенциалы коллектива. - М., 1988.

Петровский А. В., Шполчнский В. В. Социальная психология коллектива. - М.: Просвещение, 1979

Плюсни Ю. М., Богатырева О. А. Пространственное поведение и социальный статус ребенка в группе // *Вопр. психологии.* - 1993.-№2.

Психологическая теория коллектива / Под ред. А. В. Петровского. - М.: Педагогика, 1979.

Соціалізація особистості. Соціальна установка і реальна поведінка

Слободчиков В. И., Исаев Е. И. Основы психологической антропологии. Психология человека: Введение в психологию субъективности. - М., 1995.

Соколова Е. Т. Самосознание и самооценка при аномалиях личности. - Л., 1989.

Холл К. С. Теория личности. - М., 1997.

Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. - СПб., 1997.

Психологія переживань (дружба, альтруїзм, конфлікт, депресія та ін.)

Блум Г. Психоаналитические теории личности. - М., 1996.

- Василюк Ф.Е.* Психология переживания. Анализ преодоления критических ситуаций. – М., 1984.
- Джемсон Л.* Очерк психологии: Пер.с англ. – М., 1924.
- Дзюб Г.К., Крук И.В.* Особенности нарушений поведения, обусловленные депрессивными состояниями в подростковом и юношеском возрасте // Психология, клиника и профилактика отклоняющегося поведения у детей и подростков. – Чернигов, 1991.
- Диятс Р., Халлбом Т., Смит С.* Пути к здоровью и благополучию. – Свердловск, 1993.
- Дюрегров А., Хордвик Е.* Детское горе: Несколько советов родным и близким: Пер. со швед. – Стокгольм, 1996.
- Зеличенко А.* Психология духовности. – М., 1966.
- Илюшин В.А.* Нравственные чувства и нормы // Рациональное и эмоциональное в морали. – М., 1983.
- Козлов В.И.* Типы личностей. – М., 1999.
- Колесников В.Н.* Лекции по психологии индивидуальности. – М., 1996.
- Котова И.Б., Шиянов Е.Н.* Социализация и воспитание. – Ростов-на-Дону, 1997.

15. Інформаційні ресурси

Нормативна база

1. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах (Наказ МОН України від 02.06.1993 р. №161).
2. Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців (Наказ МОН України від 23.01.2004 р. №48).
3. Наказ МОН України „Заходи щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки" від 22.03.2004 р. №49.
4. Наказ МОН України „Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу" від 20.10.2004 р. №812.

Джерела Інтернет

<http://vygotsky.motiv.msu.su>

PsycINFO і PsycLIT. PsycLIT

Сайти загальної психологічної тематики:

Amoeba Web: Psychology Web Resources —

<http://www.sccu.edu/programs/academic/psych/amoebaweb.html>.

WWW-Sites for Experimental Psychology —

<http://www.psychologie.uni-bonn.de/allgm/links.htm>.

School Psychology Resource On-line —

http://mail.bcpl.lib.md.us/~sandyste/school_psvch.html.

PsychSite — <http://stange.simplenet.com/psvcsite/>.

FREENET («The Network For Research Education and Engineering»)

RELARN-IP — <http://www.ripn.net>
RUNNET (Russian University Network) — — <http://www.runnet.ru>
MEDLINE з доступом через <http://www.nlm.nih.gov/databases/freemedl.html>
чи <http://www.healthgate.com>.
<http://www.yahoo.com/Science/Psychology>
<http://maple.lemoyne.edu/~hevern/psychref.html>
<http://www.grohol.com/web.ht>